

Maaelu Arengu Euroopa
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

www.emu.ee
Eesti Maaülikool
Estonian University of Life Sciences
Majandus- ja sotsiaalinstituut
Institute of Economics and Social Sciences

Eesti Maaelu Arengukava 2007-2013 meetme 1.7.1 „Põllumajandus- ja toidusektoris ning metsandussektoris uute toodete, töötlemisviiside ja tehnoloogiate arendamise alane koostöö“ rakendamistulemuste ülevaade

I ja II taotlusvoor

Teostaja:

**Eesti maaelu arengukava 2007-2013 1., 3. ja 4. telje
püsihindaja**

Maamajanduse uuringute ja analüüsi osakond

Majandus- ja sotsiaalinstituut

Eesti Maaülikool

Tartu 2011

SISUKORD

Sissejuhatus	3
1. Metoodika.....	4
2. Taotlusvoorude väljundite analüüs.....	5
3. Toetatud tegevused, projektide eesmärgid ja partnerid	7
4. Toetuse saaja tegevusala ja projekti valdkond	8
5. Projektide kulude struktuur	9
Kokkuvõte	11

SISSEJUHATUS

Eesti maaelu arengukava 2007–2013 (edaspidi MAK) esimese telje meetme „Põllumajandus- ja toidusektoris ning metsandussektoris uute toodete, töötlemisviiside ja tehnoloogiate arendamise alane koostöö“ (edaspidi meede 1.7.1) püsihindamist teostab Eesti Maaülikooli majandus- ja sotsiaalinstituut. Vastavalt Nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 artikli 86 lõike 1 kohaselt kehtestavad liikmesriigid püsihindamise süsteemi, mida Põllumajandusministeeriumi volituse alusel teostab MAK 2007–2013 raames Eesti Maaülikooli majandus- ja sotsiaalinstituut. Püsihindaja tegevus on määratletud põllumajandusministri 7. jaanuari 2009. a määrusega nr 3 „Eesti maaelu arengukava 2007–2013 seire ja hindamise kord“. Käesolev uurimistöö on teostatud 2011. aasta hindamisplaani alusel.

Meetme 1.7.1 eesmärk on põllumajandus- ja metsandussektori ning põllumajandus- ja metsasaadusi töötleva tööstuse konkurentsivõime parandamine läbi toormetootjate, töötlejate ja/või kolmandate isikute vahelise koostöö soodustamise ja seeläbi nimetatud sektoris suurema innovatiivsuse saavutamine. Meetme alusel saavad toetust taotleda Eestis registreeritud ja tegutsevad põllumajandus- ja metsandussektori toormetootjad, põllumajandus- ja metsasaadusi töötlevad tööstused ning põllumajandustootjaid ühendavad tulundusühistud.

Meetme 1.7.1 taotlusvoorud on olnud avatud kaks korda:

- 1) 19. juuli–02. august 2010;
- 2) 14. märts–31. märts 2011.

Edaspidi nimetatakse vastavalt esimene ja teine taotlusvoor.

Käesolev ülevaade on esimene meetme 1.7.1 tulemusi kajastav dokument.

Töö eesmärgid on järgmised:

- 1) anda koondülevaade meetme rakendumisest;
- 2) anda ülevaade taotluste menetlemisel tuvastatud taotluste rahuldamist mittevõimaldavatest puudustest;
- 3) anda ülevaade toetatud tegevustest ja projektide eesmärkidest;
- 4) analüüsida projektide kulude struktuuri.

Meetme rakendamistulemuste ülevaate koostasid EMÜ majandus- ja sotsiaalinstituudi maamajanduse uuringute ja analüüsi osakonna töötajad Toomas Kangur ja Sirje Simmo.

1. METOODIKA

Meetme 1.7.1 rakendusülevaate koostamisel kasutati taotlejate ja toetuse saajate andmeid seisuga 15. september 2011. Analüüsitavad andmed koosnesid PRIA poolt esitatud meetme 1.7.1 seire koondtabelis kirjeldatud ja Euroopa Komisjoni poolt püstitatud kohustuslikest väljundnäitajatest ning püsihindajate poolt kogutud väljund- ja tulemusnäitajatest. Püsihindajate poolt kogutud näitajad pärinesid toetust taotlenud ettevõtjate taotlustest ja äriplaanidest ning äriregistri andmebaasist.

Kogutud andmed on minevikulised, seega tuginetakse töös faktilistele andmetele. Täiendavat küsitlust ettevõtjate algandmete täiendamiseks ei teostatud.

Põhiliselt kasutatakse järgmist grupeerimist:

- 1) taotlusvoorude alusel;
- 2) esitatud, heakskiidetud ehk määratud ja väljamaksega taotlused;
- 3) toetuse saajad ja toetuse mittesaajad;
- 4) toetuse saajate ettevõtlusvormi alusel.

Töös kasutatakse järgmisi lühendeid:

AS – aktsiaselts;

FIE – füüsilisest isikust ettevõtja;

EMTAK 2008 – Eesti majanduse tegevusalade klassifikaator

MAK – Eesti maaelu arengukava 2007–2013 rakendamisperiood;

PRIA – Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet;

OÜ – osaühing;

TÜ – tulundusühistu.

2. TAOTLUSVOORUDE VÄLJUNDITE ANALÜÜS

Kahes taotlusvoorus kokku esitati 24 taotlust kogusummas 5 156 604 eurot (tabel 1). Heakskiidu said 12 taotlust. Toetatud koostööprojektide arvu sihttase on 35, millest täideti 34%. Määratud toetuse summa oli kokku 2 148 709 eurot. Heakskiidetud taotluste osatähtsus kahe taotlusvooru keskmisena oli 50%. Esimese taotlusvooru eelarve oli 5 240 755 eurot. Teise taotlusvooru eelarve oli 3 200 000 eurot. Seega jäi mõlema taotlusvooru puhul eelarve osaliselt kasutamata.

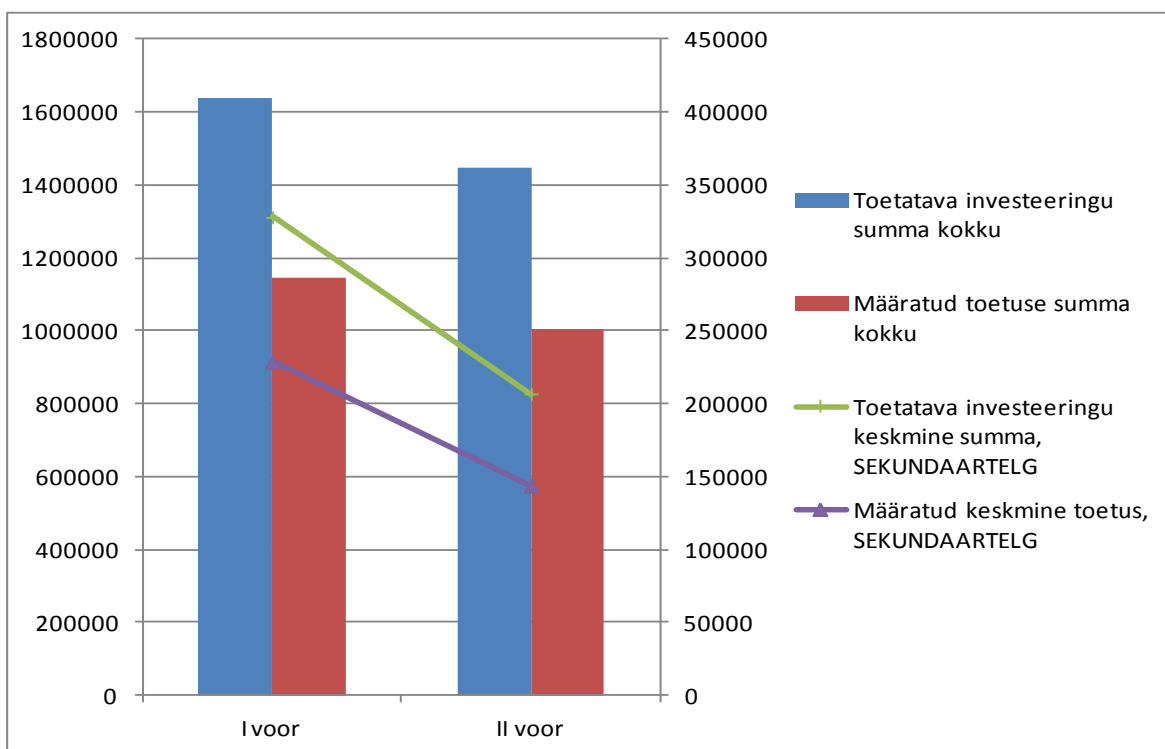
Tabel 1. Toetuse taotlemine ja määramine taotlusvoorude lõikes

Taotlusvoor	Esitatud taotluste arv	Taotletud toetuse summa, eurot	Taotletud keskmine toetuse summa, eurot	Heakskiidetud taotluste arv	Määratud toetuse summa, eurot	Määratud keskmine toetuse summa, eurot	Heakskiidetud taotluste osatähtsus taotluste arvust, %
I taotlusvoor	9	1 977 297	219 700	5	1 143 436	228 687	55,6
II taotlusvoor	15	3 179 307	211 954	7	1 005 273	143 610	46,7
KOKKU	24	5 156 604	214 858	12	2 148 709	179 059	50,0

Teise taotlusvooru keskmine määratud toetuse summa oli 143 610 eurot, mis on 37% väiksem esimese taotlusvooru keskmisest määratud toetuse summast (228 687 eurot).

Tulundusühistutele määratud keskmine toetus (135 517 eurot) oli 1,6 korda väiksem kui teistele ettevõtjatele määratud keskmine toetus (217 770 eurot).

Teise taotlusvooru keskmine toetatava investeeringu summa (206 885 eurot) on ca 1,6 korda väiksem kui esimeses taotlusvoorus, mis viitab suuremate projektide heakskiitmisele juba esimeses taotlusvoorus (joonis 1).

Joonis 1. Toetatava investeeringu summa ja määratud toetuse summa taotlusvoorudes, euro

Heakskiidetud taotlusi oli kokku 12. Toetuse saajaid oli kokku 11. Üks heakskiidetud taotlustest oli ühistootlus. Teises taotlusvoorus sai üks toetuse saaja heakskiidu kahele esitatud taotlusele.

Taotlejate ja toetuse saajate jagunemisest ettevõtlusvormi alusel annab ülevaate tabel 2. Heakskiidu said kõik tulundusühistute poolt esitatud taotlused, kuid osatühingute poolt esitatud taotlustest kiideti heaks vaid 29%. Seisuga 15. september 2011 toetuse väljamakseid veel toimunud ei ole.

Tabel 2. Toetuse taotlejate ja saajate jagunemine ettevõtlusvormi alusel

Voorud	Taotlejate arv					Toetuse saajate arv				
	AS	FIE	OÜ	TÜ	Kokku	AS	FIE	OÜ	TÜ	Kokku
I taotlusvoor	3	1	4	1	9	1	1	2	1	5
II taotlusvoor	2		10	2	14	2		2	2	6
Kokku	5	1	14	3	23	3	1	4	3	11

PRIA poolt taotluste menetlemisel tuvastatud taotluste rahuldamist mittevõimaldavad puudused olid järgmised:

- taotleja mitteabikõlblikkus (6);
- ebakorrektnes taotlus (1);
- tegevus, millele toetust taotleti, pole innovaatiline (5).

Kõige enam esinenud taotleja mitteabikõlblikkuse puhul oli kolmel juhul probleemiks ettevõtte finantsnäitajate nõuetele mittevastavus. Ühel juhul osutus takistuseks Veterinaar- ja Toiduameti poolt taotlejale tehtud ettekirjutus ja ühel juhul tuvastati, et taotleja ei tooda ega töötle põllumajandussaadusi.

Taotluste rahuldamist mittevõimaldavate puuduste suur osakaal taotluste hulgas võib tähendada seda, et toetuse tingimused ja nõuded taotlejatele pole olnud piisavalt arusaadavad.

Määratud toetuse osatähtsus taotletud toetuse summast oli tulundusühistutel 98%, teiste ettevõtjate keskmine vastav näitaja oli 37% (tabel 3).

Tabel 3. Määratud toetuse summa osatähtsus taotletud toetusest ettevõtlusvormi ja taotlusvoorude lõikes

Voorud	Määratud toetuse summa osatähtsus taotletud toetusest, %				
	AS	FIE	OÜ	TÜ	Kokku
I taotlusvoor	44,7%	99,9%	59,0%	90,0%	57,8%
II taotlusvoor	100,0%		15,8%	100,0%	31,6%
Keskmine	60,5%	99,9%	28,5%	97,7%	41,7%

3. TOETATUD TEGEVUSED, PROJEKTIDE EESMÄRGID JA PARTNERID

Meetme 1.7.1 määratud toetuse summa jagunes tegevuste vahel järgmiselt:

- rakendusuuringud 90%;
- tootearendus 10%.

Rakendusuuringute puhul moodustas määratud toetus toetatava investeeringu maksumusest 73%, tootearenduse projektis oli sama näitaja 51%.

Heakskiidetud projektide eesmärkidest annab ülevaate tabel 4. MAKis on meetme 1.7.1 abil uusi tooteid tootvate või tehnoloogiaid kasutavate ettevõtjate arvu sihttasemeks 20. Projektide eduka ellurakendamise korral täidavad kahe toimunud taotlusvooru toetuse saajad eesmärgiks seatud ettevõtjate arvu sihtasemest 55% ulatuses.

Uue toote väljatöötamise projektides oli enamasti kaasnevaks eesmärgiks ka uue tehnoloogia, tootmisviisi või protsessi väljatöötamine. Uusi tootmisviise ja protsesse üritatakse leida ka juba tootmises olevatele toodetel.

Tabel 4. Heakskiidetud projektide eesmärgid

Projekti eesmärk	Projektide arv
Energiasäästule suunatud tehnoloogia väljatöötamine	1
Muu tehnoloogia väljatöötamine	4
Kokku uue tehnoloogia väljatöötamine	5
Funktsionaalse toiduaine väljatöötamine	2
Erivajadustega tarbijagruppidele mõeldud toiduaine väljatöötamine	2
Muu toote väljatöötamine	3
Kokku uue toote väljatöötamine	5
Uue tootmisviisi või protsessi väljatöötamine	7

Meetme peamiseks eesmärgiks on põllumajandus- ja metsandussektori toormetootjate, töötlejate ja kolmandate isikute vahelise koostöö soodustamise. Tabel 5 annab ülevaate partneritest, kellega toetuse saajad projektide elluviimisel koostööd teevad. Jõgeva Sordiaretuse Instituut oli partnerina kaasatud viie projekti puhul, Eesti Maaülikool oli partneriks kolmes projektis.

Tabel 5. Heakskiidetud projektide partnerid

Projekti partner	Projektide arv
Jõgeva Sordiaretuse Instituut	5
Eesti Maaülikool	3
Lihateollisuuden Tutkimuskeskus	1
Tallinna Tehnikaülikool	1
Tervisliku Piima Biotehnoloogiate Arenduskeskus	1
Toidu- ja Fermentatsioonitehnoloogia Arenduskeskus	1

4. TOETUSE SAAJA TEGEVUSALA JA PROJEKTI VALDKOND

EMTAK 2008 tegevusalade klassifikaatori alusel tegutsevad toetuse saajad 11 erineval tegevusalal (tabel 6). Toetuse saajate projektivaldkond oli üldjuhul lähedane nende senise tegevusalaga. Heakskiidetud projektid on seotud järgmiste projektivaldkondadega:

- põllumajanduslik esmatootmine;
- töödeldud toiduaine tootmine;
- tehnilise toote tootmine.

Toetust taotleti ka ühele metsanduse valdkonnaga seotud projektile (loodusliku bioloogilise materjali (v.a puit) kogumine), kuid see ei pälvinud heakskiitu.

Toetuse saajate keskmine müügitulu taotluse esitamise aastale eelnenud majandusaastal oli 380 859 eurot, keskmine töötajate arv oli 15,4.

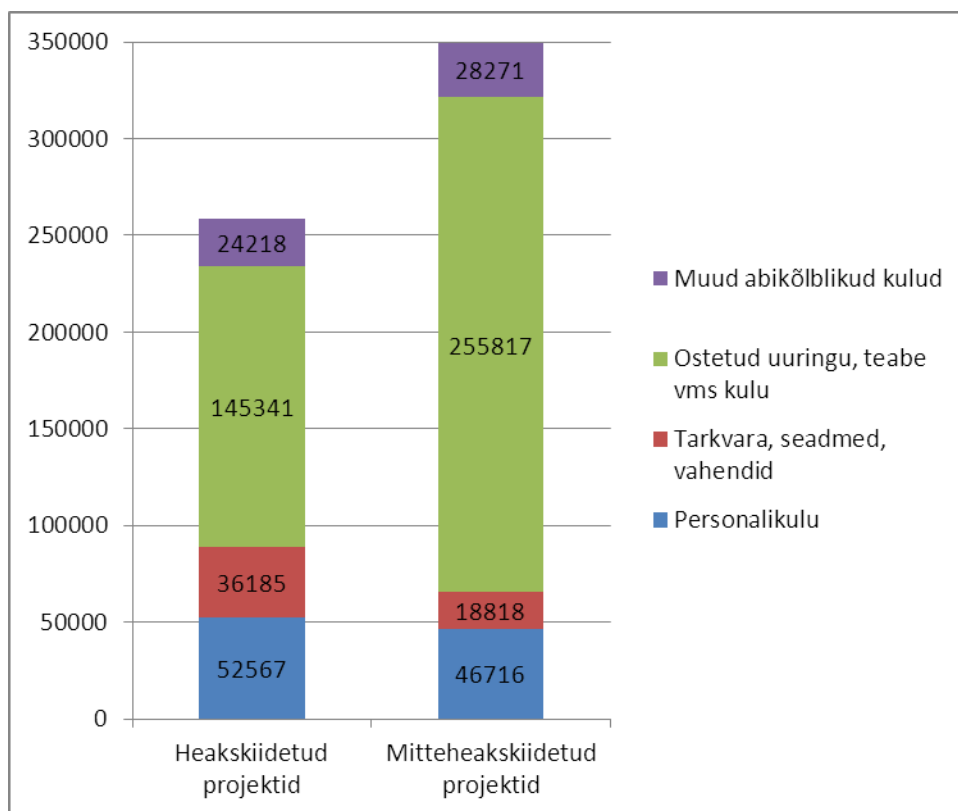
Tabel 6. Toetuse saajate tegevusalad ja projektide valdkonnad

Toetuse saaja tegevusala	Projekti valdkond		
	põllumajanduslik esmatootmine	töödeldud toiduaine tootmine	tehnilise toote tootmine
Segapõllumajandus	taimekasvatussaaduse esmatootmine		
Teravilja, seemnete ja loomasööda hulgimüük	taimekasvatussaaduse esmatootmine		
Muu puu- ja köögivilja töötlemine ja säilitamine		marjade, puu ja köögivilja töötlemine	
Lemmikloomade valmistoidu tootmine		sööda tootmine	
Liha ja lihatoodete jaemüük		liha töötlemine	
Valmistoitude tootmine	taimekasvatussaaduse esmatootmine	toodete ja saaduste töötlemine inimtoiduks	muu tehnilise toote tootmine
Värske piima töötlemine, rõõsa koore tootmine		piima töötlemine	
Loomakasvatuse abitegevused	loomakasvatussaaduse esmatootmine		
Muu puuvilja- ja marjakasvatus		marjade, puu ja köögivilja töötlemine	
Väetise ja agrokeemiatoodete hulgimüük	taimekasvatussaaduse esmatootmine		
Teravilja, kaunvilja, õlitaimeseemnete kasvatus	taimekasvatussaaduse esmatootmine		

5. PROJEKTIDE KULUDE STRUKTUUR

Toetuse taotlejad esitasid taotluse avalduses projekti kulude jagunemise etappide ja kululiikide kaupa. Projektid olid jagatud 3-6 etapiks. Keskmine planeeritud etappide arv oli 4,4.

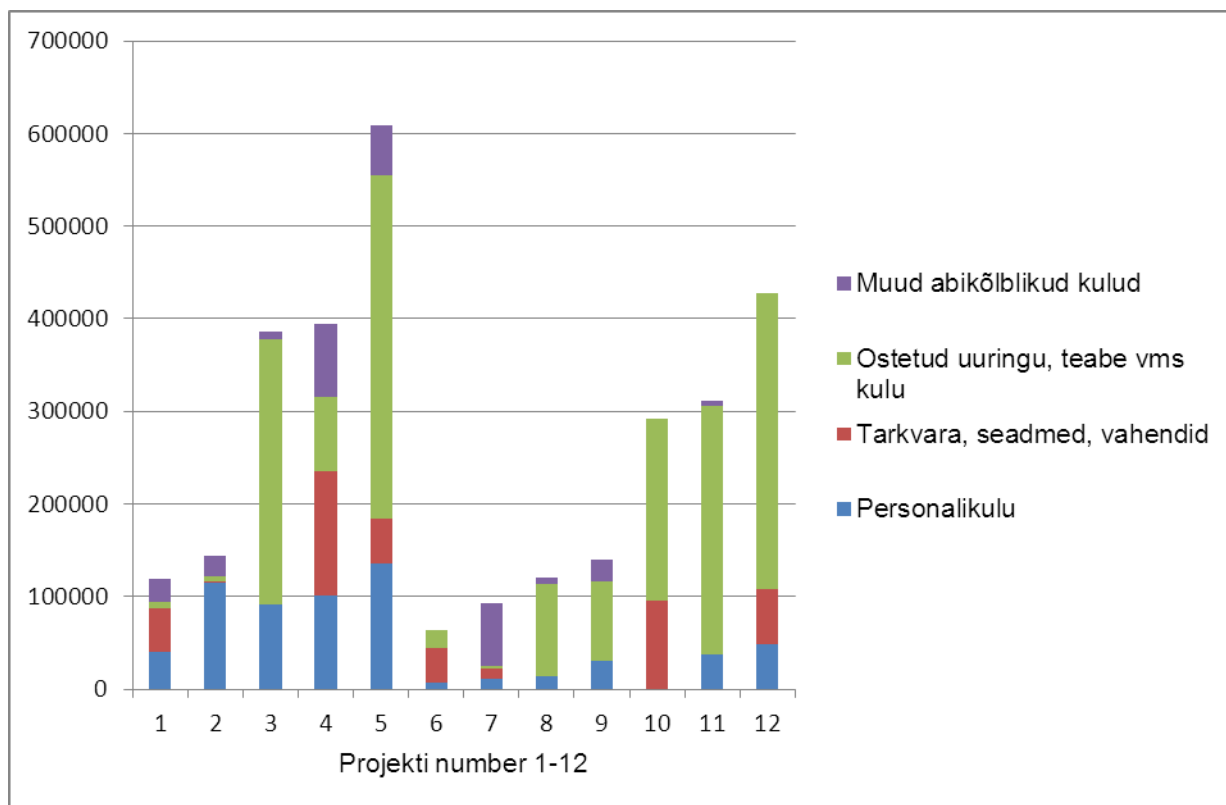
Joonisel 2 on esitatud projektide keskmine abikõlblike kulude jagunemine kululiikide lõikes. Suurima osa projekti kuludest hõlmab ostetud uuringu, tehnilise teabe ja turuhinnaga ostetud või litsentseeritud patendi ning konsultatsiooni jms kulud. Heakskiidetud projektide puhul oli selle kululiigi keskmine osatähtsus 56% abikõlblikest kuludest, mitte-heakskiidetud projektide puhul oli sama näitaja 73%.

Joonis 2. Heakskiidetud ja mitte-heakskiidetud projektide keskmine kulu võrdlus kululiikide lõikes, euro

Joonisel 3 on välja toodud heakskiidetud projektide eelarvelised erinevused. Suurima ja väiksema projekti kulude summa erinevus oli ca kümnekordne.

Esimese taotlusvooru heakskiidetud projektide (1-5) personalikulu moodustas projekti abikõlblikest kuludest 29%. Teise taotlusvooru heakskiidetud projektide (6-12) vastav näitaja oli vaid 10%. Seevastu ostetud uuringute, teabe vms kulu osatähtsus projekti abikõlblikest kuludest oli esimese taotlusvooru heakskiidetud projektide puhul 45% ja teise taotlusvooru projektide puhul 69%. Tarkvara, seadmete ja vahendite kulu osatähtsus projekti abikõlblikest kuludest oli mõlema taotlusvooru puhul 14%.

Joonis 3. Heakskiidetud projektide kulud kululiikide lõikes, euro

KOKKUVÕTE

Käesoleva töö eesmärgiks oli anda koondülevaade meetme 1.7.1 rakendumisest, toetatud tegevustest ja heakskiidetud projektide eesmärkidest. Samuti analüüsiti projektide kulude struktuuri.

Kahes taotlusvoorus kokku esitati 24 taotlust kogusummas 5 156 604 eurot. Heakskiidu said 12 taotlust. Toetatud koostööprojektide arvu sihtase on 35, millest täideti 34%. Teise taotlusvooru keskmine määratud toetuse summa oli 143 610 eurot, mis on 37% väiksem esimese taotlusvooru keskmisest määratud toetuse summast (228 687 eurot). Mõlema taotlusvooru puhul jäi eelarve osaliselt kasutamata. Toetuse saajaid oli kokku 11.

Heakskiidu said kõik tulundusühistute poolt esitatud taotlused, kuid osaühingute poolt esitatud taotlustest kiideti heaks vaid 29%. Taotluste rahuldamist mittevõimaldavate puuduste suur osakaal taotluste hulgas võib tähendada seda, et toetuse tingimused ja nõuded taotlejatele pole olnud piisavalt arusaadavad.

Meetme 1.7.1 määratud toetuse summa jagunes tegevuste vahel järgmiselt:

- rakendusuuuringud 90%;
- tootearendus 10%.

Rakendusuuuringute puhul moodustas määratud toetus toetatava investeeringu maksumusest 73%, tootearenduse projektis oli sama näitaja 51%.

Toetuse saajate projektivaldkond oli üldjuhul lähedane nende senise tegevusalaga. Heakskiidetud projektid on seotud järgmiste projektivaldkondadega:

- põllumajanduslik esmatootmine;
- töödeldud toiduaine tootmine;
- tehnilise toote tootmine.

Jõgeva Sordiaretuse Instituut oli partnerina kaasatud viie projekti puhul, Eesti Maaülikool oli partneriks kolmes projektis ning järgnesid ühe projekti partnerid.

Suurima osa 56,3% heakskiidetud projektide kuludest hõlmab ostetud uuringu, tehnilise teabe ja turuhinnaga ostetud või litsentseeritud patendi ning konsultatsiooni jms kulud.

Meetme senine rakendamine on olnud eesmärgipärane.